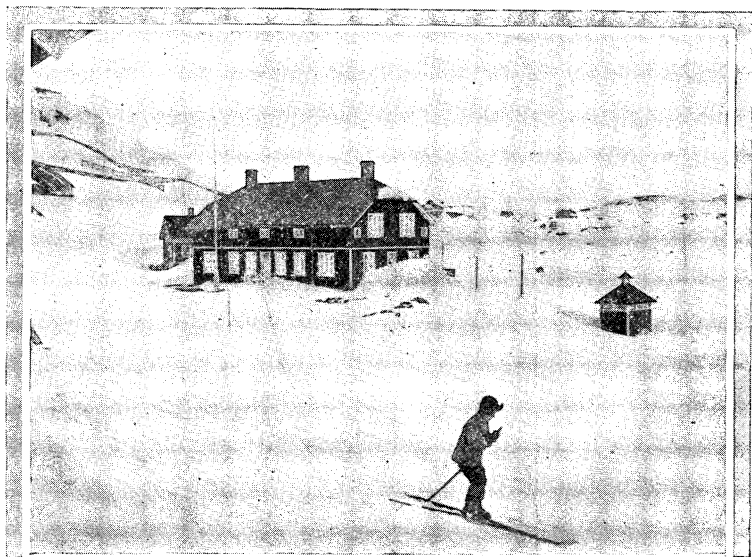

Skidfrämjandets turiststation i Riksgränsen.

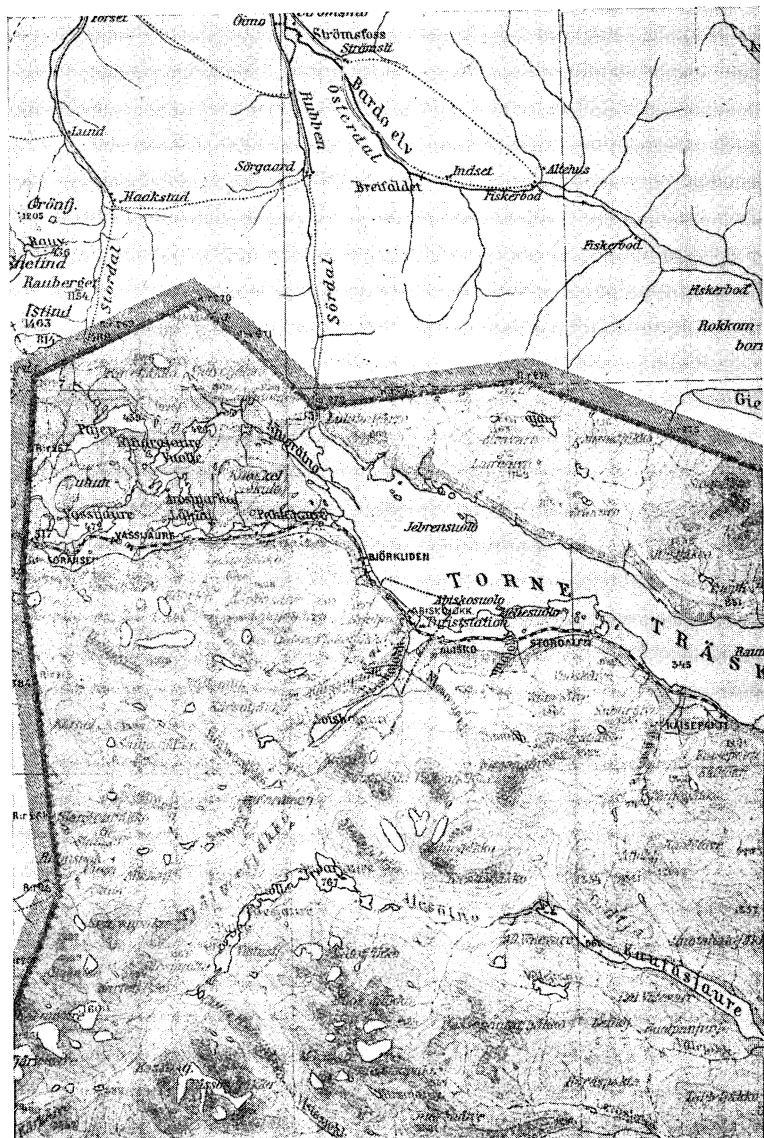
R. Höök, foto.

RIKSGRÄNSEN, ett eldorado för skidlöpare

av IVAR HOLMQUIST.

Lapplands fjällvärld har hittills varit jämförelsevis okänd för den stora mängden av skidlöpare såväl i Övre Norrland som i övriga delar av vårt land. Visserligen har "På Skidor" ofta bjudit på spännande skildringar av skidfärder i Kebnekaise-, Sarek- och Akka-områdena. Det har gått kalla kårar efter ryggen av längtan efter fjällen, när man läst från "Det vintriga Lappland", denna längtan dock stundom blandad med något av skräck inför den ensamme skidlöparens kamp mot vinterstormar och andra svårigheter i Lapplands ödeviddar. Om vi sålunda vid aftonlampans sken i "På Skidor" kunnat i fantasien följa med på färden in i Lapplands underbara fjällvärld, har det dock varit endast ett fåtal av oss förunnat att i verkligheten

Karta över Riksgränsens närmaste omgivningar å svensk sida.

Skala: 0 5 10 15 20 km.

Katteratfjället i snö och midnattssol den 11.6.28.

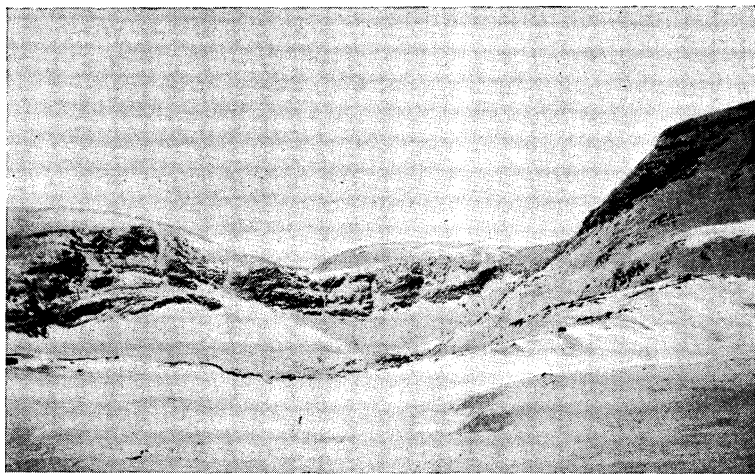
Astrid Söderhielm, foto.

stifta närmare bekantskap med dessa fjälltrakter. En sådan färd har tagit så lång tid och dragit så stora kostnader, att de flesta nödgats avstå.

★

Efter tillkomsten av Skidfrämjandets nya turiststation i Riksgränsen hava dessa förhållanden ändrats. Skidlöparna i Övre Norrland hava fått en lätt tillgänglig vintersportplats upp i det lappländska fjällområdet. En resa till Lappland är ju alltid ett företag för sörlänningen, men även denne når Riksgränsen på vida kortare tid och för mindre kostnader än Lapplands inre fjälltrakter. För Övre Norrlands skidlöpare, vilka äro vana vid de stora avstånden, är Riksgränsen lätt att nå. Och alldeles särskilt gynnsam är den nya skidlöparstationen för de stora gruvsamhällenas inbyggare, vilka även visat sig väl uppskatta Skidfrämjandets initiativ.

Vid Riksgränsen äro vi uppe i Lapplandsfjällen. Visserligen stryker järnvägen igenom dessa trakter, men här uppe har den icke kunnat frambringa någon ökad bebyggelse eller ökad kultur. Allt är så tilltalande ursprungligt. Och vilken skidterräng! Här finnes lätt terräng, som väl lämpar sig för nybörjaren. Men det finnes även terräng, vars svårighet är fullt jämförlig med terrängen i Mellan-Europas alp-trakter.

Dalen mellan Vuoitaspakte och Vassåive — 6 km. lång.

N. Bouveng, foto.

Norr om järnvägen Kopparåsen—Riksgränsen sträcker sig sålunda ett lätt framkomligt fjällområde kring sjöarna Vassijaure, Laktajaure och de båda Njuorajaure. Här kan även nybörjaren med framgång och nöje öva skidlöpning, och för den mer försigkomne finnas goda tillfällen att sträcka ut på längre färder. Fjället Njutum, dit avståndet från Riksgränsen är endast 4 km. och som med sina 740 m. över havet är knappa 300 meter högre än den omgivande trakten, erbjuder de förträffligaste övningsbackar. Till Bardun i Norge går vägen genom den vackra Stordalen. Avståndet är omkring 60 km. men kan delas i två eller tre etapper med överliggning i Bonnes och Forset. Återvägen från Bardun kan tagas genom Sördalen över Pålnoviken till Björkliden eller Kopparåsen. Även på den sträckan finnes tillfälle till nattkvarter i gårdar på den norska sidan gränsen. Redan turen från Riksgränsen till Kopparåsen, knappa 20 km., är synnerligen lönande, och från Kopparåsen är det lätt att komma tillbaka med ett malmtåg. Vi få väl hoppas, att det skall dröja, innan malmtransporten åter avbrytes.

Om sålunda terrängen norr om järnvägen närmast kan betecknas som lätt, hava vi däremot söder om järnvägen ganska aktningvärdas fjällmassiv med toppar upp emot 1,600 m. och flera jöklar, av vilka Kårsojökeln är den största. Här kan även en ganska kräsen fjällklättrare bliva tillfredsställd,

samtidigt som terrängen i dalgångarna icke erbjuder några större svårigheter. Det vildaste och det mest imponerande fjällpartiet utgöres av Vassåive och Vuoitaspakte, mellan vilka den vane klättraren tar sig upp på Kårsojökeln. Här hava vi inom 10 km:s avstånd från turiststationen fjäll, som i vildhet och skönhet söka sin like. Såväl vinter som sommar erbjudas goda tillfällen till spännande fjälltur. Och Vuoitaspakte eller Vuoitasreita, som det heter på de äldre kartorna, är lapparnas heliga berg och som sådant omgivet av ett mystiskt sagoskimmer.

Längre västerut, på gränsen till Norge och endast 5 km. från Riksgränsen, ligger Katteratsjön och fjället med samma namn. På Kattaratfjällen har Sveriges Meteorologiska anstalt en station. Fjällen runt sjön och terrängen på den norska sidan ned till Hundalens station lämpa sig utmärkt för skidlöpning. Den, som vill göra längre turer, kan på dagen nå Sjangeli (25 km.), Abiskojaurestugan (35 km.) eller t. o. m. Abisko (45 à 50 km.).

Riksgränsen är en av de snörikaste trakterna i vårt land, så brist på snö är icke att befara ens långt fram i juni. Den stora snömängden och den på sina ställen mycket branta terrängen gör, att försiktighet med hänsyn till lavinfara bör iakttagas. Det berättas även, att snöskred förorsakat svåra olycksfall eller olyckstillbud. Med någon uppmärksamhet böra dock icke snöskreden innebära någon risk.

Då Riksgränsen sålunda erbjuder tillfälle till skidlöpning i typisk lappländsk fjällterräng, var det naturligt, att Skidfrämjandet grep sig an med iordningställandet av en turiststation därstädes. Genom tillmötesgående från Statens Järnvägar kunde erforderligt utrymme förhyras i en av de byggnader, som kvarstå efter det järnvägsstationen blivit nedlagd. Här har under våren och sommaren ordnats en enkel, men trevlig liten turiststation. Denna består f. n. av tre präktiga, ljusa sovrum, vart och ett med plats för sex personer. Sängarna äro bekväma; fasta skåp och goda toalettanordningar finnas. I övrigt påminner inredningen om hytterna i Rämstugan. "Storstugan" utgöres av en rymlig sal (5 × 9 m.), vilken tjänar till matsal och sällskapsrum. Till stationen hör även ett kök med full utrustning. På nedre botten, där samtliga ovannämnda rum äro belägna, bor den av Främjandet anställda föreståndarinnan, fru E. Modig, i en lägenhet om ett rum och kök.

Tillsvidare är mathållning i regel icke anordnad vid stationen, utan har var och en att själv svara för sitt kosthåll. Turister och skidlöpare få alltså själva medföra matsäck, för vars tillredande köket står till fritt förfogande. I stu-

Löpa utför Katteratfjället.

R. Höök, foto.

gan tillhandahålles emellertid kaffe, thé, bröd samt i övrigt allt, som brukar serveras på ett konditori. Om avtal därom träffas i god tid, kan dessutom fru Modig i regel åtaga sig att anordna måltider, och har hon redan visat prov på sin förmåga att göra det trevligt för stationens gäster.

Ett önskemål är att så småningom kunna ordna enkel permanent mathållning, men får detta bliva beroende av antalet

besökande. Logisavgifterna äro satta så låga som till 2 kronor pr bädd och dygn under vintern och 1:50 kronor under sommaren, allt för Främjandets medlemmar. Övriga erlägga 1:— krona mer pr bädd och dygn.

Fru E. Modig i entrén till ett av gästrummen.

R. Höök, foto.

heten att få skolfolket med. Å andra sidan riskerades naturligtvis, att de långväga resenärerna skulle känna sig besvikna, om försöket föll illa ut. Tveksamheten ökades på grund av den ovanligt ringa tillgången på snö innevarande år.

Alla farhågor för att det icke skulle finnas tillräckligt med snö visade sig emellertid ogrundade. Skidorna kunde spännas på vid järnvägen några hundratal meter från turiststationen. Snön var även av god beskaffenhet. Snölagret var nämligen så fast, att skidorna icke sjönko ned. På grund av snöns kornighet gled det ganska bra även i stark värme. Till allas förvåning och glädje var det dessutom icke alls bakhalt, när vi klättrade uppför — vi gingo ungefär som om vi haft "sälhudar" på skidorna. Utför innebar den något mo-

Den nya stationen invigdes den 10—14 juni med en av Skidfrämjandet anordnad skidkurs. Deltagarna voro från södra Sverige (Stockholm och Huskvarna) samt från Boden och Kiruna. De ledande inom Skidfrämjandet emotsågo nog försöket med en viss spänning. Tiden hade valts så sent på året med hänsyn till möjlig-

I Riksgränsfjällen och icke i St. Moritz (april 1928).

derade farten den fördelen, att vi kunde gå ned rätt brant.

Den första dagen ägnades åt en rekognoserings- och orienteringstur uppåt trakten kring Katteratsjön. Vi voro redan nu överens om, att framgången av vår färd var säkerställd.

Andra dagen ingick med strålände juni-sol och rätt hög värme. Trots detta var skidföret bra, och vi använde dagen till bestigande av ett av fjällen vid Katteratsjön med en höjd av 1,100 m. Solen brände mycket hetare än den t. ex. gjorde i S:t Moritz i vintras. Och fjällvärlden var enastående

Några av skidkursens deltagare i midnattssol på Katteratfjället den 11 juni 1928. G. Weiler, foto.

vacker, i sydöst tyckte vi oss tydligt på 60 km. avstånd se Kebnekaises ståtliga hjässa, och i väster tycktes Rombaksstötten, som vid Narvik reser sig rätt upp från fjorden, ligga alldeles inpå oss. Redan vid 7-tiden på kvällen bar skaren på öst- och sydsluttningarna. Kvällsbelysningen över fjällen skapade egendomliga ljuseffekter. Särskilt vackert var det väldiga cirkuspanorama, som bildas av Vuoitaspakte och Vassåive. Den har öppningen vänd mot nordväst, och på senkvällen sände den lågt stående solen sina strålar in i dess annars så mörka och dystra innersta skrymslen.

Skidlöpning vid midnattssol torde höra till sällsyntheterna. Solen var den natten tillmötesgående, och från toppen av det närmaste fjället uppe vid den meteorologiska stationen kunde vi njuta av midnattssolen, som stod ganska högt

över horisonten. Strax efter midnatt gick den i moln. Belysningen över fjällen i norr var härvid obeskrivlig. Någon sade med rätta, att det var som en port rätt in i himlen.

Nedfärden på den delvis hårda, delvis icke fullt pålitliga skaren blev icke utan sina passeringar.

Under de följande dagarna hade vi kännning av det oväderscentrum, som låg över norra Skandinavien och bl. a. åsamkade hjälpepeditionen till Nobile så stora svårigheter. Vi fingo därför inställa en planerad längre färd och nöja oss med kortare turer och övandet av skidteknik i backarna kring Katterat-sjön.

Den sista dagen gingo vi åter litet högre upp i fjället. Härvid råkade vi ut för en ganska allvarlig snöstorm, som gav oss en mycket påtaglig uppfattning om, huru Nobile och hans följeslagare antagligen hade det på isflaken däruppe vid Spetsbergen. Vi voro tacksamma, när vi kunde komma i lä för klippavsatserna. De, däruppe i Ishavet, hade nog mindre möjligheter att få lä.

Säkerligen var det med en viss saknad, som deltagarna denna dag togo de trevliga löporna ned mot järnvägen. Där kommo både "kristiania"- och "stämsvängar" väl till pass. På taket av "galleriet" (snötunneln) spände vi av oss skidorna för sista gången denna säsong.

Skidlöpning i juni! Uppslaget kan efter den vunna erfarenheten betecknas som gott. Möjligen skulle en dylik kurs kunna läggas ännu senare i hopp om flera solskensdagar. En annan fördel härav skulle också vara, att deltagarna, sedan de fått nog av skidlöpningen, skulle kunna stanna t. ex. i Abisko och njuta av sommaren. I år var Abisko ännu, när vi skildes åt i Riksgränsen, litet för vintrigt. Isen på Torne-träsk sjönk först denna dag.

Riksgränsen är emellertid icke något nyupptäckt skidlöpareparadis. Under påskarna och för övrigt hela vårvintern komma massor av skidlöpare, framför allt från Kiruna och Narvik, upp till dessa trakter. Då dessa turister hittills fått nöja sig med synnerligen primitiva förhållanden, hava de hälsat tillkomsten av Främjandets nya station med glädje. Genom tillmötesgående från järnvägsförvaltningarna i både Sverige och Norge hava s. k. söndagsbiljetter införts från Kiruna och från Narvik tur och retur till Riksgränsen till så billiga pris som 3:— resp. 1:— kronor.

Vid Riksgränsen är mycket att göra. Ännu äro de stora

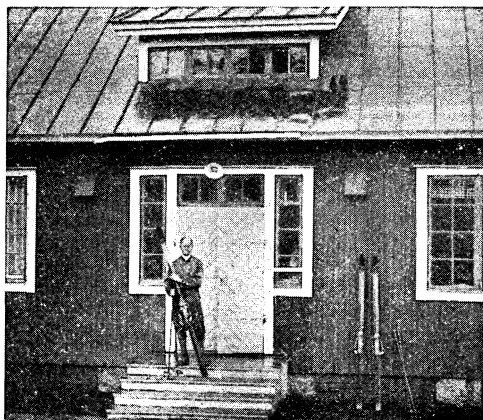
På marsch i Riksgränsens fjälltrakter. *G. Andersson, foto.*

Rast i fjällen söder om Katteratsjön.

G. Andersson, foto.

fjällmassiven och högfjällsplataerna uppe vid Vuoitaspakte och Vassåive jämförelsevis utforskade liksom sjöarna och fjällen, som härifrån sträcka sig österut i riktning mot Abisko. För den kraftige skidlöparen, som längtar efter att få brottas med fjällens svårigheter och njuta av deras underbara skönhet, erbjuda sig här goda tillfällen till mycket lö-

Ordf., överste Holmquist, efter säsongens sista skidtur den 14 juni 1928. *G. Weiler, foto.*

nande fjällbestigningar och klättringar. I detta avseende påminner Riksgränsen osökt om Sylstugan. Vad Vassåive och Vuoitaspakte äro i ena fallet, äro Sylarna i det andra.

*

Under försommaren kan skidlöpning med fördel övas vid Riksgränsen, det har årets "sommarskidkurs" bevisat. Riksgränsens möjligheter sommartid inskränkas dock icke härtill. Under juli och augusti är den en utmärkt utgångspunkt för fjällvandringar. Den synes ligga särskilt väl till för fjällvandrare, som komma från eller ämna sig till Abisko turiststation. Några sådana turer hava även utförts innevarande sommar.

I början av augusti startade vi sålunda några kamrater från Abisko turiststation och nådde efter att under dagen hava bestigit Siellatjåkko (1763 m.) och efter att hava genomvadat en del trevliga, vattenrika fjälljokkar på kvällen Abiskojaurestugan. I denna, till vilken nyckeln medförts

från Abisko turiststation, övernattade vi. Följande dag fortsatte vi förbi Påtsojaure utefter Håikamajokk väster om Vuoitaspakte och Vassåive till Riksgränsen. Tretton timmars härlig fjällvandring! Och vilken känsla att efter dagens ansträngningar vara hemma i Främjandets egen stuga!

Den följande dagen, den tredje, var som sig bör vilodag, vilken användes till ett besök i Narvik och en färd i bil upp till Grattangen. Något vackrare än färdens från Riksgränsen ned till Narvik en strålande solskensdag kan knappast tänkas. Och på kvällen voro vi åter i vår stuga och kunde från den meteorologiska stationen beundra solnedgången vid fjäl- len i norr. Vår sista fjälldag blev det vandring från Björkliden över Njulja och Slåt- tatjåkko ned i Kårso- vaggedalen och vida- re till Abisko turist- station.

Någon vecka sena- re gick generalmajor Gösta Lilliehöök från

Abisko över Kårsojökeln och ned den rätt svåra pas- sagen mellan Vassåive och Vuoitaspakte till Vassijaure, närmaste station öster om Riksgränsen. Han hade härvid övernattat i Kårsovaggekåtan.

Båda dessa turer från Abisko till Riksgränsen äro synner- ligen lönande. Dessutom finnas många trevliga dagsturer med Riksgränsen som utgångspunkt. Den, som någon tid ligger i Riksgränsen på sommaren, bör icke försumma att bestiga de omgivande fjällen. Redan från Katterat-fjället har man en underbar utsikt över fjällen på båda sidor grän- sen och över fjorden, Rombaksbotten, i väster. Bestigning- en är en lätt promenad. Turen kan med fördel utsträckas till Katterat-sjön (p. 776), varifrån en gammal materialväg för till Hundalen i Norge.

Något mer krävande blir bestigningen av Vassåive, Vuoi- taspakte och Kuoblatjåkko, men särskilt den, som är road av klättring, får lön för mödan.

Fjällsjöarna och jokkarna äro rika på öring och harr. I

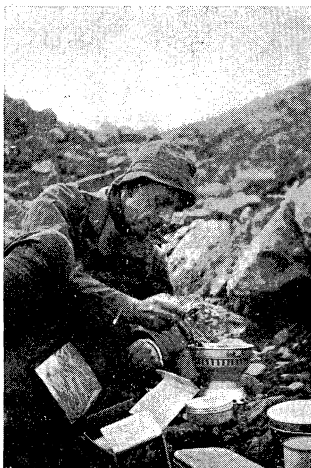

Mot Siellatjåkkos topp den 30.7.28.

G. Malmstedt, foto.

Katterat-sjön och i de båda Njuorajaure har sportfiskaren, som ligger i Riksgränsen, goda tillfällen att utöva sin älsklingssport och är lyckligtvis ännu icke bunden av några nationalparksrestriktioner.

I all sin enkelhet synes alltså Riksgränsens turiststation hava de bästa förutsättningar att såväl sommar som vinter bliva en omtyckt plats för det unga Sverige, som driver idrott. För oss i Övre Norrland är det ovärderligt att hava fått en lätt tillgänglig skidlöparstation uppe i de lappländska fjällen.

Ordf. lagar lunchen.

B. Holmquist, foto.